

Virserums hembygdsblad **3/17**

Hela världen räknar svenskt

Så löd en av Facits reklambudskap från 1930-talet. Det syftade naturligtvis på företagets epokgörande tillverkning av räknemaskiner. Men vad många inte känner till är att Facits framgångar bygger på en uppfinning av en Virserumsbo – Karl Rudin. Han föddes 1882 i Rödmossa och avlade studentexamen i Jönköping 1901 (latin och grekiska). Han började sedan studera latin på universitetet i Uppsala men på grund av sjukdom fick han avbryta dem för en tids vila. Under denna tid började han som hobby syssla med finmekanik och detta ledde till att han upptäckte sina anlag för sådant arbete. Resultatet av hans första försök blev konstruerandet av en dagräknare för användning vid växeldiskontering. Detta betydde vändpunkten och i stället för att återvända till universitetet tog han anställning vid Wibels i Stockholm, där han till att börja med konstruerade en del förbättringar på redan i bruk varande räknemaskiner.

Men hans största uppfinning blev en avancerad räknemaskin, som styrdes genom inställning av olika spakar. År 1918 startade Wibel en fabrik i Stockholm för tillverkning av denna förbättrade räknemaskin som fick namnet Facit. Sedan Wibel gått i konkurs 1922 kom verksamheten så småningom att övertas av Åtvidabergs Industrier och Rudin knöts då till denna industri även om han aldrig var anställd av det företaget. Han arbetade för AB Perssons Stickmaskin i Stockholm och här kunde han vidareutveckla sin räknemaskin. Detta arbete ledde till att spakmaskinen ersattes av en tangentmaskin. Rudin fick patent på sin nya konstruktion, som han 1929 överlät till Åtvidabergsbolaget. Det var dock en lång väg till att utveckla en industriell produkt, men 1932 var handmaskinen Facit T färdig att släppas ut på marknaden.

Karl Rudin avled 1939 i Stockholm. Men hans första konstruktion, som alltså endast tillverkades i ett enda exemplar, fanns bevarad åtminstone 1947. Den ställdes då ut under Virserumsutställningen. Dessvärre är dess vidare öde okänt.

Gamla posthuset

I samband med kronobrevbäringens avskaffande från den 1 januari 1874 inrättades ett stort antal poststationer i Sverige. Så skedde även i Virserum. Posten har varit förlagd till flera olika byggnader i samhället, Södra Järnvägsgatan, järnvägsstationen, Storgatan 22-24 för att nämna några.

Under åren 1895-1911 var Per August Nilsson poststationsföreståndare och då var posten inhyst i hans hus på Storgatan 29. Det huset är fortfarande bevarat men flyttades till Skansen i Stockholm år 1962.

Sedan många år tillbaka ordnas särskilda "Virserumsdagar" på Skansen. Då kommer medlemmar i Virserums Träindustrimuseum till Skansen och den snickerifabrik från Hultarp som finns där för att visa hur möbeltillverkningen gick till förr i världen. Och samtidigt kan man besöka det gamla posthuset från Virserum. Eller varför inte Virserumsboden – en gammal loftbod.

Virserumsdagarna på Skansen äger rum den 27-28 maj 2017.

Ålderdomshemmet

Ett av de äldsta kommunala åtaganden har åldringsvården varit, även om dagens system inte har mycket gemensamt med äldre tiders verksamhet. Före 1911 var Virserums socken indelad i särskilda fattigrotar, som ansvarade för underhåll "af husrum och vedbrand". Särskilda fattigstugor med inhysehjon inrättades bl.a. på Dansö (kallat Norsholm) och i Aggatorp.

Norsholm var uppfört i ett plan med timrade väggar och grovt golv. Det bestod av ett rum på ca 35 kvm med ett litet, litet kök. Den öppna spisen stod mitt i rummet och bestod av en stekhäll där maten lagades. Det var kallt och dragigt från golvet och innanfönster saknades. Några hygienutrymmen fanns inte i huset, de som kunde fick istället besöka utedasset. Det var mycket trångt i rummet med sängplatser runt om, endast en liten fyrkant mitt på golvet var fri. De gamla hade sina privata saker i varsin låda.

Att det inte var ett bra omhändertagande var kommunen på det klara med och vid en sockenstämma i december 1909 fattades ett principbeslut om att uppföra ett för hela kommunen gemensamt ålderdomshem. Det skulle dock dröja ytterligare ett år innan detaljerna för hemmet kunde godkännas.

I mars 1911 påbörjades själva bygget av ålderdomshemmet. Det var byggmästaren Fabian Johansson i Ramsebo som hade lämnat det lägsta anbudet på 2.025 kr och därför antogs hans anbud. Kommunen skulle dock själva tillhandahålla allt material och då kom bl.a. virket från sockenmagasinet, som hade rivits, till användning.

Ålderdomshemmet stod klart på hösten 1911 och i en tidningsartikel konstaterades att hemmet, som är byggd i 1600-talets herrgårdsstil, gav ett tilltalande och vackert intryck, där den står inramad av lövskog i närheten av Björkmossavägen, järnvägen och Virserumssjön. Byggnaden innehöll 13 stora och ljusa rum, förutom matsal, kök och skafferier. I källarvåningen fanns badrum, tvättstuga, likrum och dårhuscell.

Genom tillkomsten av Ålderdomshemmet fick Virserum också tillgång till sjukvårdsutbildad personal. Hemmets föreståndare blev nämligen sjuksköterskan Ida Lövdal (allmänt kallad Syster Ida). Förutom omvårdnaden av ålderdomshemmets boende fick hon också hjälpa övriga Virserumsbor med omvårdnad när något akut hade inträffat. Någon läkare fanns på den tiden inte i Virserum och närmaste provinsialläkare var bo satta i Målilla.

En större tillbyggnad skedde sedan 1955-56 då ytterligare 40 rum tillkom i en vinkelbyggnad. Mycket av de äldre byggnaderna revs sedan i mitten på 70-talet då de var slitna och i stort behov av förbättringar. Den hittills senaste ombyggnaden gjordes så 2015.

Bild på Ålderdomshemmet någon gång på 1950-talet.

GES UT AV VIRSERUMS HEMBYGDSFÖRENING
Bli medlem genom att betala in 100 kr på bg 5241-0263.